

Svensk-Lettiska Föreningen Nr 2 (74) 2016, juni

Ordförande: Martin Ancons, tel 070-292 94 80, e-post: martin@envengi.com
Redaktion: Conny Mörke, Bäverbäcksgård 15, 1 tr, 124 62 Bandhagen
tel 073- 581 77 15, e-post: conny.morke@telia.com
Postgiro: 94 86 93-7, medlemsavgift 150 kr
Hemsida: www.svensklettiska.se

BALTIKUMDAGEN 2016

I år har vi glädjen och nöjet att se fram emot en utökad Baltikumdag varför vi får flytta dagen till en annan, rymligare plats nämligen

Sollentuna Hembygdsgård Hersby Lillhersbyvägen 1, Sollentuna
Den 10 september 2016 kl 12-16

Vi bjuder som vanligt på estnisk, lettisk och litauisk folkdans, körsång, sång, konsthantverk, både salta och söta matvaror, kaffeservering med baltiska bakverk, böcker, lotteri och olika barnaktiviteter tack vare att lettiska lördagsskolan medverkar i år.

På Hersby gård får vi också se två kulturhistoriskt inredda, lantliga bostadshus från 1700/1800-talet med tillhörande uthus, en smedja i verksamhet, en gammaltida handelsbod och bibliotek.

Deltagare som vill visa baltiska varor och/eller verksamheter, är välkomna att e-posta till föreningen: info@svensklettiska.se

Hjärtligt välkomna!

Medlemsavgiften 2016

Här en påminnelse om medlemsavgiften för 2016 till er som ännu inte betalat. Medlemskap kostar 150 kr per år för enskild medlem och 500 kr per år för föreningar och företag. Beloppet betalas in på föreningens Plusgiro 94 86 93-7. Glöm inte att skriva ditt namn och adress på inbetalningen. Inbetalningskort medföljer utskicket, om du redan betalat medlemsavgiften kan du bortse från detta inbetalningskort. Medlemsansvariga Maija Grinbergs E-post: majja.grnbgs@gmail.com Tel: 070 - 141 41 32.

Styrelsen

Tips - Lettlands Nationella Konstmuseum

Den 4 maj återöppnades Lettlands Nationella Konstmuseum på Valdemarsgatan i Riga, med pompa och ståt, efter två års renovering. Alla de kära, gamla konstklenoderna är nu på plats igen. Flera förnämliga utställningar finns också att beskåda.

Några ord från ordförande om styrelsen 2016

Mitt namn är **Martin Ancons** och jag är föreningens ordförande. Jag är gift, har tre utflugna barn och nått en ålder av 69 år. Bor i Enköping och arbetar som VD i företaget Ventilations Centrum och är också ordförande i Chamber of Commerce for South East Europe.

Den 26 april hölls föreningens årsmöte i *Lettiska Riksförbundet i Sveriges* lokaler på Wallingatan 34 i Stockholm.

Bakre raden från vänster: Martin Ancons, Malin Engstedt, Mara Strautmene, Conny Mörke, Ingegerd Hjeltman, Janis Salts och Christer Larsson.

Främre raden från vänster: Diana Krumins Engstedt, Maija Grinbergs och Mudite Hoogland-Krasts.

Liene Ledaine lämnade styrelsen och nya i styrelsen vart Ingegerd Hjeltman och Janis Salts.

Under det konstituerande styrelsemötet utsåg styrelsen vice ordförande, sekreterare, kassör, medlemsansvarig och webbansvarig.

Utöver det en arbetsgrupp till Baltiska Samarbetsgruppen bestående av mig, Conny, Christer och Diana. Diana är samordnare av Baltikumdagen. Dessutom har Diana fått ansvar för att söka bidragsmedel åt föreningen.

Här nedan följer information om styrelsens sammansättning, varje styrelsemedlem har skrivit en kort presentation som infogats under respektive namn.

Vice ordförande och Webbansvarig **Conny Mörke** Tfn: 08-647 95 99, 073-581 77 15 E-post: conny.morke@telia.com Född 1973, uppvuxen i Stockholm och lever med sambo ifrån Engure. Arbetar som egenföretagare med reklamdistribution och reklamkampanjer. På fritiden gäller trädgård samt att på olika sätt informera om Lettland på Internet. (Kontakta mig gärna på de sociala medierna Facebook, LinkedIn och Twitter). Privat hemsida: <http://connycdm.blogspot.se/>

Styrelsesuppleant och sekreterare **Malin Engstedt** tel 0709-14 69 69 E-post: malin.engstedt@gamma.telenordia.se Hemsida: www.malinengstedt.se Född 1949, beteende- och filmvetare, f d socialarbetare som blev informatör/kommunikatör. Pensionär/kommunikationskonsult, just nu inom EU-projektet Temagruppen Unga i arbetslivet. Driver Malin Engstedt information & illustration. Lever med Stefan på Västra Kungsholmen i Stockholm.

Styrelsemedlem och kassör **Mudite Hoogland Krasts** tfn: 08-752 63 34 E-post: mudite_hk@hotmail.com Född i Lettland. Flydde med föräldrar som 2-åring med båt till Sverige. Tillsammans med min man Henrik har vi två vuxna döttrar. Har arbetat som farmaceut och som handläggare för kemiska arbetsmiljöfrågor på Arbetsmiljöverket Sedan 2008 pensionär. Är verksam inom ett antal lettiska föreningar och sjunger i Stockholms lettiska kör.

Styrelsesuppleant och medlemsansvarig **Maija Grinbergs** Tfn: 08-645 85 14, 070-141 41 32 E-post: maija.grnbgs@gmail.com Född i Lettland och uppvuxen i Sverige. Har arbetat som lärare i lettiska vid Stockholms universitet i drygt 20 år och med uppdragsutbildning i lettiska för UD. Medförfattare till ett Lettiskt-svenskt-lettiskt lexikon. Numera pensionär som på fritiden ägnar sig åt den lettiska utvandringen till Brasilien på 20-talet genom kontakter med forskare i Lettland och ättlingar till utvandrare i Brasilien.

Styrelsemedlem och ansvarig för ansökningar av fondmedel **Diana Krumins Engstedt f.** Meschaks Tel 08-80 11 80, mobil 073-945 39 66, diana.ke@ownit.nu Jag är 70+. Har varit gift två gånger. Har en gift son, en sonhustru och två små busfrön till barnbarn. Jag har en fil.kand.-examen i konstvetenskap, etnologi och historia. Har arbetat i 30 år som intendent på Eskilstuna Konstmuseum. Efter pensioneringen har jag läst lettiska språket i tre år, gått en kurs i lettisk historia och en kurs i lettisk litteratur med namnet Captive mind, allt på Stockholms Universitet. Har skrivit konstartiklar i Diena och Briva Latvija. Har författat ett antal konstpublikationer samt boken *Mor lärde mig* om lettiska mat- och helgtraditioner. Jag är ordförande i Lettiska Pensionärsföreningen sedan fyra år tillbaka.

Styrelsemedlem **Christer Larsson**

Styrelsemedlem **Ingegerd Hjeltman** Tel: 073 9960035 E-post ingegerd.hjeltman@gmail.com. Jag är född i Karlskrona och bost i Grödinge i Botkyrka kommun i 20 år.

Arbetat i skolan som lärare och skolledare. Efter att min man Lars avled förra året beslöt jag mig att flytta närmare barn och barnbarn. Nu bor jag i Örby slotts området i Älvsjö. Kontakten med Lettland startade 1994 med skolutbyte under flera år. Nu var kärleken till Lettland väckt och genom åren har vänkretsen och nätverken vidgats. Viktigt för mig är att sprida kunskap och intresse för Lettlands kultur och historia.

Haft en firma: "Baltiska produkter i Grödinge". Tillsammans med Lars arrangerat Baltikumdagen. Där har vänner från Talsi/ Kurzeme Röda Kors deltagit.

Styrelsemedlem **Janis Salts**

Styrelsesuppleant **Mara Strautmane** Olof Palmes gata 16, 11137 Stockholm, E-post: mara.strautmane@gmail.com mobil tel 073-6290451 mobil tel Lettland +37126583334 Verksam i Lettiska nationella fonden. LNF stöder flerbarnsfamiljer och ungdomar som lever i knappa förhållanden med ekonomiskt stöd resp. stipendier till studier!

Mvh

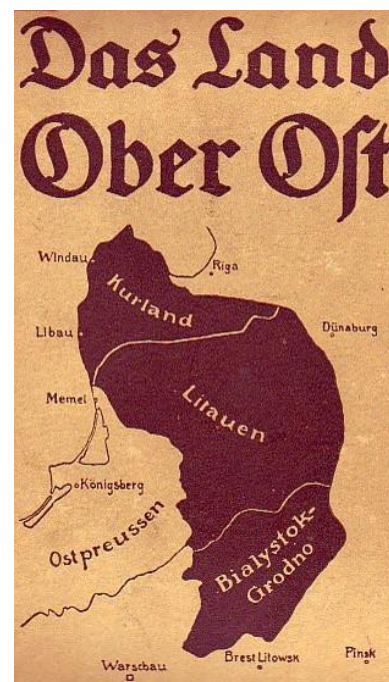
Martin Ancons

Ordförande

Letland på Armémuseet i Stockholm

Just nu pågår en gripande utställning på Armémuseet om Lettlands frihetskamp 1910-1920. Bilder som lånats av Krigsmuseet i Riga visar kampen om en oberoende lettisk republik och bildandet av de lettiska gevärsskyttarna. Lettland proklamerade sin självständighet 18 nov. 1918, men landet var långt ifrån fritt. Tyska armén från söder och den ryska armén från öster gjorde allt för att ta landet i besittning. Tyskland hade långt framskridna planer på att införliva hela Kurland och mer därtill i det tyska riket. Utställningen som heter **Per aspera ad astra -Lettland** pågår till 21 augusti. Se på www.armemuseum.se

Mudite Hoogland Krasts

Baltiska Nätverket i Riksdagen 9 mars

-Det är mycket som förenar oss i det Baltiska Nätverket i Riksdagen med er som är här från så många estniska, lettiska och litauiska föreningar i Sverige. Vi delar samma viktiga värden kring demokrati och mänskliga rättigheter och vi står tillsammans upp för fred och stabilitet i vår allt mer spänningsfyllda Östersjöregion.

Det var en del av det budskap som Björn von Sydow (s) och Hans Wallmark (m) inledde med vid det välbesökta medlemsmöte som Svensk-Lettiska Föreningen arrangerade tillsammans med det Baltiska Nätverket i Riksdagen och med de föreningar som ingår i den sk. Baltiska Samarbetsgruppen i Sverige.

Det Baltiska Nätverket i Riksdagen består av ett trettiotal för Baltikum specialintresserade riksdagsledamöter. Nätverket samordnas av Björn von Sydow, som är vice ordförande i konstitutionsutskottet, ordförande i riksdagens delegation till Natos parlamentariska församling och ledamot i riksdagens krigsdelegation, samt av Hans Wallmark som är ledamot i försvarsutskottet, utrikesutskottet, utrikesnämnden, krigsdelegationen, riksdagsstyrelsen, riksdagens delegation till Natos parlamentariska församling samt ordförande i Nordiska rådets svenska delegation.

Efter denna inledning följde sedan presentationer av alla de baltiska föreningar som var närvarande denna kväll i riksdagens gamla Myntkabinett, numera matsal och möteslokal. Även Estniska Dagbladet var med för att rapportera om detta första möte mellan det baltiska nätverket i Riksdagen och de baltiska vänföreningarna. Även Lettlands och Litauens ambassadörer samt Estlands charge d'affaire var på plats dagen till ära.

En av det baltiska nätverkets viktigaste uppgifter, i och inte minst utanför riksdagen, är att samverka med de parlamentariska församlingarna i Estland, Lettland och Litauen. Kort innan vårt möte i Myntkabinettet hade de varit på en av sina regelbundna rundresor till alla de tre baltiska länderna och parlamenten och lika regelbundet tar de emot baltiska parlamentariker på besök i Sveriges riksdag.

När så denna minnesvärda kväll i riksdagen gick mot sitt slut så blev en del av summeringen att grunden nu var lagd också för en mera långsiktig samverkan mellan den Baltiska Samarbetsgruppen, dvs mellan oss själva och våra övriga ideella baltiska föreningar i Sverige, och det Baltiska Nätverket i Riksdagen.

Det vilar nu troligen på oss, som tog initiativet, att det också blir en verklig fortsättning bortom alla artigheter som utväxlades. En tänkbar fortsättning kunde möjligen vara att i god tid till nästa år förbereda ett mera fokuserat möte kring ett gemensamt och aktuellt tema och sådana kommer knappast att saknas om man ser till nuvarande utveckling i och runt Östersjön. God mat och dryck till självkostnadspris blev det dessutom, och så kan det ju bli igen!

Christer Larsson

Estlands Nationaldagsfirande

Av alla de evenemang som jag bevistat denna vår gjorde Estlands Nationaldagsfirande det största intrycket på mig.

Festligheterna ägde rum den 20 februari på Scalateatern, bredvid Estniska huset på Wallingatan. Allra först sjöng vi "Du gamla, du fria" och lyssnade sedan till Estlands ambassadör i Sverige Merle Pajula. Hon talade estniska men alla tal som hölls på estniska tolkades till svenska av Ülle London och Mango Kask.

Sedan följde tal av Sverigeesternas förbundsordförande Sirle Sööt. Huvudtalare var Tunne Kelam från Tallinn. Däremellan sjöng bl a Marlen Vaidla och folkdansgruppen "Virvel", i sina granna, vackra folkdräkter, dansade. Riktigt hjärtnipande var en liten flicka som dansade med de vuxna och gjorde det lika vältrimmat som de. Ett flertal sånger sjöngs av "Stockholms estniska kör" och kören "Endla".

En av dirigenterna var Toomas Tuulse, son till den på sin tid legendariske konstvetaren, professorn Armin Tuulse. Jag vill nämna att det var Armin Tuulse som tog initiativ till den omtalade estniska/lettiska konstutställningen 1946 på Liljevalchs Konsthall i Stockholm, alltså ganska kort tid efter det vi baltiska flyktingar kommit Sverige.

Stockholmskören sjöng sedan mycket emotionellt och med värme "Mitt fosterland är min kärlek", en sång som under Sovjettiden sjöngs istället för nationalsången. Den var ju förbjuden.

En rad både vemodiga och glada folkvisor hörde vi också. Näst sista sången, som såväl artister som publik sjöng tillsammans, var "Sind surmani" (= intill döden skall jag älska dig, mitt fosterland). Om den övriga musiken hade fått damernas ögon att glimma så framkallade denna sång att alla näsdukarna plockades fram. Stämningen var förtätad.

Programmet avslutades med den estniska nationalsången. Publiken strömmade ut i den tidiga vårsolen, ganska omtumlad.

Diana Krumins Engstedt

Valentine Lasmane

Lettiska Pensionärsföreningen firade sin mångåriga medlem Valentine Lasmane, med anledning av hennes 100-årsdag, med en skärgårdstur den 13 maj med den ärevördiga gamla båten Östanå.

Majsolen lyste och värmde, lunchen smakade och efter ett glas vin hölls en lång rad tal. Ordföranden Diana Krumins Engstedt hyllade Valentine för hennes insatser som författare av en lettisk lärobok för svenskar, som skribent i de lettiska tidningarna, som pedagog och föreläsare och sist men inte minst som räddare av människoliv under andra världskrigets slutskede.

Hon överlämnade till Valentine en bukett rosa rosor blandade med blommande häggkvistar då hon i talet jämfört Valentine med häggen som tål vilka kalla vintrar som helst men är den första att grönska och blomma så fort vintern släppt sitt grepp. Sånger följde.

Izabella Cielens och Mudite Hoogland Krasts höll också anföranden och den 100-åriga jubilaren höll stående ett hjärtligt tacktal. Vår beundran för Valentine är gränslös. Må hon leva många goda år till.

Lettiska Pensionärsföreningens styrelse

VALENTINE LASMANE 100 en "kändis" på båda sidor om Östersjön!

Valentines hundraårsdag firades i dagarna tre med högtidstal, blommor, sång och lettiska saffrans födelsedagskringlor! Med gratulationer från när och fjärran samt från svenska kungaparet och lettiske presidenten! Pensionärerna i Stockholm var först med skärgårdskryss. I Riga hade gratulanterna samlats på Nationalbibliotekets översta våning där Valentine var med via skype!

I Stockholm samlades gratulanterna på Lettlands ambassad!

Stämningen var hög och hjärtlig. Valentine har ett liv bakom sig som bjudit på både prövningar och glädjeämnen. Hon var en av få kvinnor som anslöt sig till motståndsrörelsen i Kurland i Lettland under andra världskrigets sista år. Hon deltog i Lettiska Centralrådets arbete med att organisera flykt båtarna med vilka 2077 personer kom till säkerheten i Sverige. I november 1944 måste hon själv lämna landet. Flyktingarna trodde och hoppades att man snart nog skulle kunna återvända hem. När detta visade sig inte kunna bli möjligt så deltog Valentine i skapandet av lettiska organisationer och föreningar med syftet att bevara den lettiska kulturen och språket tills frihetstimman skulle slå!

Med sitt engagemang, positiva tänkande och sin medmänsklighet har hon betytt mycket i exilen och särskilt för den unga generationen. Hon tröttnade aldrig på att söka bästa sättet för att de unga ska bevara intresset för Lettland med dess kultur och språk!

Hon tänkte också på våra svenska vänner och hennes bok "Lärobok i lettiska" utkom 1980 så att de kunde få stöd att lära sig det lettiska språket! Valentines svägerska som blivit kvar i Lettland Lidija Lasmane deporterades tre gånger till fångläger i Sibirien för att hon givit röst åt letternas krav på frihet. Valentine lyckades sätta omvärldens ögon på Lidijas öde och Sverige gav Lidija möjlighet till politisk asyl!

Valentine skrev boken "Över havet" med 130 flyktingars berättelser om flykten över havet som utkom 1990. I Lettland utgavs detta unika och viktiga tidsdokument 1993. Det fick då i Lettland inte den uppmärksamhet det förtjänar. Visserligen kom en grupp lettiska forskare från institutionen för levnadshistorier för att göra ett flertal intervjuer med letter i Sverige men det är först nu som intresset vaknat på allvar för flyktingarna som gav sig av västerut. Oktober 2015 presenterades "Baltic refugees in Gotland" ett fotoalbum med ett urval av David Holmerts fotografier från flyktingmottagandet på Gotland under beredskapsåren och ett urval av Valentines intervjuer med landsmännen på lettiska och engelska. Valentines röst hörs igen! Nyligen upprepade 12 baltiska ungdomar "flykten" från Ventspils till Slite i en fiskebåt! "Nu förstår vi bättre vad det innebär att fly över vatten!"

Efter hyllningstalen tog Valentine till orda och sade att det kändes ganska överkligt att lyssna till alla lovord med tanke på att "jag är en helt vanlig människa, lika som ni alla!" Hennes ord möttes av kraftiga och kärleksfulla applåder!

Valentine "en vanlig människa" har fått Lettlands trestjärneorden samt Världssamfundets för fria letter hedersbetygelse.

Gratulanterna på bägge sidor om Östersjön tillönskade Valentine ytterligare många lyckliga dagar medan Valentine manade till att följa hennes föredöme och leva i 100 år!

Mara Strautmane (nämnda album finns att köpa för 200 kr. V g skriv till mara.strautmane@gmail.com)